

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/354061765>

Основні ознаки європейських цінностей

Conference Paper · May 2021

DOI: 10.5281/zenodo.5233633

CITATIONS

0

1 author:

Viacheslav Hladky

Volodymyr the Great Educational and Scientific Institute of Law

65 PUBLICATIONS 38 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Let's Save the World and Humanity [View project](#)

Operation Management [View project](#)

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ
І ВИКЛИКИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Матеріали
II Міжнародної науково-методичної конференції
(Суми, 28-29 травня 2021 року)

Суми 2021

УДК: 341-044.247:37.013
Ц62

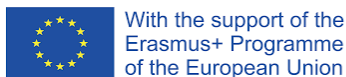
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Завгородня В. М., канд. юрид. наук, доцент
Куліш А. М., д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України
Плотнікова М. В., канд. юрид. наук, доцент
Самойленко Є. А., канд. юрид. наук, доцент
Славко А.С., канд. юрид. наук
Чурилова Т. М. канд. юрид. наук, доцент
Швагер О. А., асист. кафедри МЄПЦПД СумДУ

Видання рекомендоване до друку рішенням вченої ради Навчально-наукового інституту права СумДУ (протокол № 10 від 10 червня 2021 р.)

Ц62 Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції: матер. II Міжнар. наук.-метод. конф. (Суми, 28-29 травня 2021 р.) / ред. колегія : В.М. Завгородня, А.М. Куліш, та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 173 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, викладачів закладів вищої та фахової передвищої освіти, вчителів шкіл, виголошені в рамках II Міжнародної науково-методичної конференції «Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції», присвяченої актуальним питанням європейських студій, педагогіки, політики, історії та права і проведеної в рамках реалізації освітнього проекту «600115-ERP-1-2018-1-UA-ERPJM0-MODULE Впровадження в Україні цінностей Європейського Союзу», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти, аудіовізуальних засобів та культури (напрямок Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

Позиція організаційного комітету II Міжнародної науково-методичної конференції «Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції» не завжди збігається із міркуваннями, висловленими учасниками. У збірнику збережено авторські орфографію, пунктуацію та стилістику. Відповідальність за достовірність даних та дотримання принципів академічної доброчесності несуть учасники конференції.

© Сумський державний університет, 2021

ЗМІСТ

<i>Андреева Т. Т., Дзюбенко О. В.</i> ОСОБИСТО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ЯК ОДНА З СКЛАДОВИХ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ПРИРОДНИЧО-НАУКОВІЙ ОСВІТІ.....	6
<i>Балендр А. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ.....	10
<i>Біла А.С.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ООН ЩОДО ПРОТИДІЇ СУЧАСНИМ ФОРМАМ РАБСТВА.....	15
<i>Блощенко О. І.</i> ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	21
<i>Voiko A.</i> PERSON'S CREATIVE SELF-EXPRESSION AS AN ESSENTIAL SOFT SKILL IN INNOVATIVE DEVELOPMENT OF NON-FORMAL EDUCATION.....	25
<i>Бульбенюк С. С.</i> ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ ЄС ТА ПРАВА ЛЮДИНИ: ПОГЛЯД КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗМІН В ОСВІТНІЙ ЦАРИНІ.....	29
<i>Гладкий В. В.</i> ОСНОВНІ ОЗНАКИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ.....	35
<i>Гончаренко А.В.</i> СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ЦІННОСТЕЙ У ВІДНОСИНАХ ЄС-ГРУЗІЯ В КОНТЕКСТІ ПРОГРАМИ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА, 2009–2017 РР.....	42
<i>Денисенко С.І., Дудченко В.В.</i> МИТНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК БАЗОВА ПРАВОВА МОДЕЛЬ ДЛЯ ПОДАЛЬШОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	48
<i>Dodi C.</i> THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT: ROMANIA'S EXPERIENCE.....	54
<i>Доній Н.Є.</i> ФУНКЦІОНАЛЬНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ОДНА З ЗАСАД РЕАЛІЗАЦІЇ SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS.....	58

ОСНОВНІ ОЗНАКИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Гладкий В. В.

аспірант

*Навчально-науковий інститут права ім. князя Володимира
Великого*

Європейський Союз (ЄС), котрий зародився в якості «спільноти європейських інтересів» (*Community of Economic Interest*), поступово розвивався в напрямі «спільноти цінностей» (*Community of Values*), наразі функціонує у вигляді об'єднання держав зі спільними цінностями (*Communities of Shared Values*) [1, с. 7, 11–14]. Між тим, слід мати на увазі, що сьогодні такі цінності постають в якості особливого соціально-правового феномена, що характеризуються (в силу своєї специфіки) комплексом особливих ознак, основними з яких є наступні:

1. Феномен «європейські цінності» є доробком і надбанням окремих європейських держав, належачи до групи «західних цінностей». Досліджувані засадничі ідеї у своїй сукупності є концептуальним, цивілізаційним ідентифікатором «європейської ідентичності», яку пов'язують із державами-членами ЄС (формально, є субрегіональними цінностями). Зокрема, ще у 2011 р. тогочасний голова Європейської ради Г. А. ван Ромпей констатував, що «європейські кордони по суті встановлюються цінностями, нашими переконаннями» [2, с. vii]. З вказаним можна погодитись, приймаючи до уваги той факт, що серед іншого в світі існують «цінності арабського світу», «цінності США» тощо. При цьому, хоча «європейські цінності» входять, так само, як і «цінності США» до групи т. зв. «західних цінностей» вони мають суттєві концептуальні відмінності (щонайперше, вказане обумовлює концептуальну розбіжність типів соціальної держави США та держав-членів ЄС). Наприклад, М. Дж. Хяурю (*Matti J. Häyry*), досліджуючи можливості побудови сучасної біоетики на європейських та американських цінностях, констатував, що європейські цінності є «більш рефлексивними, колективними (*communal*) та етичними» [3, с. 199]. При цьому слід зробити таке зауваження: 1) «європейські цінності» стосуються лише держав-членів ЄС та безапеляційно повинні сприйматися тими державами,

що мають євроінтеграційні прагнення; 2) Європу географічно складають держави, для яких ті чи інші «європейські цінності» є неорганічними (наприклад, Білорусь, Боснія, Росія, Туреччина) чи не всі такі цінності для них є дійсно засадничими (сприймаються в якості реальних координат для поведінки суб'єктів публічної адміністрації; 3) не всі держави-члени ЄС дійсно керуються усіма «європейськими цінностями», а також не в однаковій мірі тлумачать рамки цих цінностей тощо.

2. *Феномен «європейські цінності» поступово поширюється на всю Європу та окремі держави інших частин світу, перетворюючись в універсальний здобуток західної людської цивілізації.* На сьогоднішній день можемо спостерігати наступне: 1) відбувається поширення європейських цінностей на держави, що не належать до Європи (як правило, це треті держави, що тісно взаємодіють із ЄС або ж паралельно прямують тим же цивілізаційним напрямом); 2) низка цінностей Союзу існували в державах різних континентів ще до створення Євросоюзу. При цьому слід враховувати те, що частина європейських цінностей, «флагманом» яких став ЄС (верховенство права, людиноцентризм, справедливість і рівність тощо): 1) мають універсальну природу, адже походять з іудо-християнського світогляду, греко-римської цивілізації або ж з природного відчуття *«гармонійної взаємодії в суспільстві»* (з цього народжуються, наприклад, засади справедливості, рівності, що відомі й багатьом іншим суспільним тваринам); 2) імплементовані в національні правові системи в результаті нормотворчої діяльності міжнародних урядових організацій (наприклад, ООН). Між тим, назва комплексу певних засадничих ідей «європейські цінності» означає перелік фундаментальних засад, які є невід'ємними і можуть використовуватись лише сукупно. У цьому сенсі: 1) відмова певних держав-членів ЄС від окремих цінностей Союзу ставить під сумнів як їх європейскість, так і дійсність існування відповідного об'єднання держав зі спільними цінностями; 2) держава, що функціонує в рамках європейських цінностей, є державою, котра не вибірково враховує певні цінності, що вважаються європейськими, а виходить з усіх європейських цінностей повсякчас, повсюдно і щодо кожного (при цьому розмежовуються відносини всередині Союзу та поза ним). Вказане є важливим, адже

саме крізь призму відповідних цінностей відображається актуальне розуміння цінності людини, її життя та здоров'я, широта прав і свобод людини, груп людей, координати взаємодії держави та людини, орієнтири належного урядування тощо.

Іншими словами, лише долучаюся до відповідної системи європейських цінностей держави спроможні бути дійсно правовими, демократичними та соціальними. Разом із тим, слід виходити із того, що соціальна держава народжується правовою та демократичною державою, котра здійснює соціальну функцію, соціальний ефект від чого обумовлює, щонайменше, належний рівень соціальної безпеки людини і громадянина в цій державі. Вказане можна пояснити тією обставиною, що лише держава, в якій існує громадянське суспільство та панує право (відтак, неможливі несправедливі репресії проти членів громадянського суспільства) людина спроможна брати участь в формуванні та реалізації соціальної політики держави, тиснути на державу з метою примусу суб'єктів публічної адміністрації виконувати те чи інше соціальне завдання держави. В окресленому контексті слід констатувати, що наразі не всі держави спроможні у реальній дійсності бути соціальними, хоча й зараховують себе до таких (на рівні конституційних актів, органічних законів) в силу домінуючої думки про те, що лише соціальні держави сьогодні є «цивілізованими державами», котрі змогли обрати такі найбільш досконалі моделі взаємодії «держава↔суспільство↔людина», а також «держава↔людина», що, з одного боку, створюють умови для загального доброту, а з іншого боку, – зміцнюють рівень національної безпеки цієї держави за рахунок конструктивізації відносин в суспільстві. У межах відповідної логіки несоціальні держави (також держави, що прямують у напрямі десоціалізації [4, с. 38–44]) «дорівнюють» нецивілізованим державам, таким державам, які не визнають людину вищою соціальною цінністю, що може виражатись, наприклад, у мінімізації соціального навантаження на її бюджет, чим фактично є перекладання відповідальності за забезпечення соціальної безпеки людини на саму людину, ставленням її перед множиною соціальних ризиків, подолати які людина самотійно не завжди спроможна в достатній мірі. Така практика узгоджується із ідеологією меркантицентризму (вияв «хижацької» економіки) [5, с. 71–76],

однак, жодним чином не узгоджується із європейським «світобаченням».

Відповідна логіка вже чітко прослідковується принаймні з початком соціалізації держав-членів ЄС, що відбувалось з урахуванням найбільш прогресивних здобутків (у цьому напрямі) держав-членів та третіх держав), і є актуальною по сьогодні. З огляду на це, ученими [див., напр.: 6, с. 19; 7, с. ; 8, с. 3] справедливо зазначається, що державотворчі процеси в рамках європейських принципів (цінностей) передбачають, що в державі найвищою соціальною цінністю є людина, її життя та здоров'я, а тому в публічному адмініструванні на чільне місце ставляться саме права, свободи та законні інтереси людини.

3. *Феномен «європейські цінності» у сутнісному сенсі є «стандартами», «принципами»* (такі засадничі ідеї є етичними, юридичними, економічними, політичними категоріями й зафіксовані у первинному праві ЄС, а тому слід вести мову саме про «правові принципи»), *крізь призму яких може належним чином існувати ЄС, досягаючи мети свого створення та функціонування.* Слід звернути увагу на те, що провідний австрійський науковець проф. Г. Н. Тоггенберг (*Gabriel N. Toggenburg*), розглядаючи європейські цінності саме в якості принципів, зауважує, що в цьому сенсі відповідні принципи «не тільки виражають загальне переконання Союзу, але й створюють видимі правові бар'єри для вторинного права ЄС, а також для законодавчих і адміністративних дій держав-членів у сфері дії права ЄС» [1, с. 10].

4. *Мета європейських цінностей – окреслення конкретного комплексу фундаментальних ідей, що становлять сучасну цивілізаційну парадигму Європи,* в рамках якого об'єктивується конструктивна (зокрема, така, що уможливорює належне функціонування Євросоюзу) взаємодія (власне, феномен «цінностей» вже тривалий час інтерпретується ученими [див., напр.: 9, с. 388–433] в якості базового критерію розуміння відносин та поведінки): 1) держав-членів між собою; 2) держав-членів з наднаціональними органами ЄС (ННО ЄС); 3) держав-членів з третіми державами (міжнародними організаціями); 4) ННО ЄС між собою; 5) ННО ЄС з третіми державами (міжнародними організаціями).

5. Європейські цінності виконують комплекс завдань, зокрема:

- 1) створення сприятливих (конструктивних) умов для гармонічної взаємодії держав-членів Союзу, сталого розвитку народів цих держав і ЄС загалом (з огляду на це, жодна дія окремої держави-члена не може ставити під сумнів актуальний «світогляд» ЄС, не шкодить репутації та авторитету цієї спільноти держав);
- 2) створення концептуальних рамок для ідентифікації держави в якості такої, що відповідає «світобаченню» ЄС;
- 3) уможливлення оцінки діянь держави в якості таких, що відповідають меті створення та функціонування ЄС, з огляду на що уможлиблюється комплексний аналіз та оцінка: а) нормативності дії чи бездіяльності держав-членів під час контрольної діяльності ННО ЄС та вироблення стратегії щодо впливу на державу-порушника відповідних цінностей (прикладом цього є вплив ННО ЄС на Польщу та Угорщину); б) цивілізаційної відповідності третіх держав, що мають і бажають задовольнити власні євроінтеграційні прагнення (вказане, на думку ученої та судді Е. Л. Ковалюмнус, «є цілком закономірним, адже для ЄС важливо, щоб до нього долучались безпечні, стабільні суспільства» [10, с. 157]);
- 4) привнесення юридичної визначеності, очікуваності діянь держав-членів та ННО ЄС (для держав-членів, третіх держав, міжнародних організацій);
- 5) блокування процесу інфляції первинного законодавства та створення умов мінімізації інфляції національного законодавства.

6. *Нормативною базою європейських цінностей є первинне законодавство ЄС* (головним чином, це Договір про ЄС, Хартія ЄС про основні права), в міжнародно-правових документах Ради Європи та частково (для конкретизації, тлумачення) вторинне право Союзу.

Окреслені основні ознаки досліджуваних засад сприяють:

- 1) подальшому формуванню наукової думки щодо сутності відповідних цінностей;
- 2) системному вибудовуванню стратегій європеїзації законодавства, а також різних за своєю сутністю юридично значимих процесів, наприклад, антикорупційного процесу (має надзвичайне значення з огляду на те, що Україна наразі є однією з найкорумпованіших держав світу [11, с. 24]), освітнього процесу (зокрема, задля долученням України до європейського простору вищої освіти [12]) тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Toggenburg G. N. The Debate on European Values and the Case of Cultural Diversity. *European Diversity and Autonomy Papers*. 2004. № 1. 24 p.
2. Van Rompuy H. Preface. *Atlas of European Values. Trends and Traditions at the turn of the Century*. Leiden : Brill, 2011. P. vii. doi:10.1163/9789004230361_001.
3. Häyry M. J. European values in bioethics: Why, what, and how to be used. *Theoretical medicine and bioethics*. 2003. Vol. 24. P. 199–214. doi:10.1023/A:1024814710487.
4. Гладкий В. В. Застережливі зауваження щодо процесу десоціалізації у світі праці. *Scientific discoveries: projects, strategies and development* : Proceedings of the Internat. Scient. and Pract. Conf. (Edinburgh, Oct. 25, 2019). Edinburgh : ESP, 2019. Vol. 3. P. 38–44.
5. Гладкий В. В. Колапс трудових прав працівників у призмі ідеї меркантицентризму в постіндустріальному суспільстві. *Захист демократичних цінностей і дотримання прав людини в Україні* : матеріали Всеукр. правнич. диспуту (м. Кривий Ріг, 13 грудня 2017 р.). Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2017. С. 71–76. doi:10.5281/zenodo.1163549.
6. Іншин М. І. Соціально-правовий захист працівників Державної митної служби України. *Наукові записки ХЕПУ. Серія : Право*. 2008. № 1 (6). С. 19–24.
7. Пузанова В. В. Вияв гуманізму у випадках припинення трудових правовідносин. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 19 квітня 2018 р.). Житомир : ЖНАЕУ, 2018. С. 278–280.
8. Şciuchina N. V. Drepturile sociale ale omului și cetățeanului în Republica Moldova: garanții constituționale : teză de doctor habilitat în drept : 552.01. Chișinău, 2019. 50 p.
9. Kluckhohn C. Values and Value Orientations in the Theory of Action: An Exploration in Definition and Classification. *Toward a General Theory of Action* / ed. by T. Parsons, E. A. Shils. Cambridge : Harvard University Press, 2013. P. 388–433. doi:10.4159/harvard.9780674863507.c8.

10. Ковалюмнус Е. Л. Правовий механізм захисту трудових та соціальних прав суддів в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2021. 220 с.

11. Hladky V. V. Criminometric Analysis of Corruption Permissiveness and Conditions of Pricing in Corrupt Services. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2019. Vol. 26 (2), P. 22–34. doi:10.31359/1993-0909-2019-26-2-22.

12. Радишевська О. Р. Європейський простір вищої освіти як чинник європеїзації юридичної освіти (на прикладі діяльності Київського національного університету імені Тараса Шевченка). *Юридичний бюлетень*. 2019. Вип. 11, Ч. 2. С. 67–75. doi:10.32850/2414-4207.2019.11-2.09.